

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה משיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
193

פרשת מטות מסעי

אראנו נפלאות

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי ה' וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם (לג, ב). אמרו בתנחומא (מסעי, א) ובבמדבר רבה (כג, א) שאחר שהפיל הקב"ה שונאיהם של ישראל לפנייהם בכל משך מסעותיהם במדבר, וסוּכך עליהם בענני כבוד והצילם שם מכל מיני מזיקים, כמו שכתוב (דברים ח, טו) "המוליכך במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב", אמר לו למשה כתוב את המסעות שנסעו ישראל במדבר, כדי שידעו ישראל כמה נסים עשיתי עמהם בכל מסע ומסע.

ובפסיקתא זוטרתא (ריש פ' מסעי) מובא עוד, שלכך נכתבו מסעות אלו, כדי לעשות ניסים לישראל לעתיד לבוא כדרך שעשה להם כשיצאו ממצרים, שנאמר (מ"כה ז, טו) "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שיהיה הדבר כענין המדבר שנהפך לישראל למקום ישוב, כנאמר בגאולה העתידה (ישעיה מא, יט) "אתן במדבר ארז שטה והדס ועץ שמן אשים בערבה ברוש תדהר ותאשור יחידיו", וכן נאמר (ישעיה לה, א-ב) "ישושם מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת, פרוח תפרח ותגל אף גילת ורנן, כבוד הלבנון ניתן לה, הדר הכרמל והשרון, המה יראו כבוד ה' הדר אלהינו". והוא כמו שאמרו בתנחומא (מסעי, ג) ובבמדבר רבה (כג, ד) שעל שקבלו מסעות אלו את ישראל במדבר, עתיד הקב"ה ליתן שכרם לעתיד שיהפכו למקום ישוב. ורמז זאת רבינו בחיי (לג, ב ובכד הקמח ערך סוכה) במה שהזכיר כאן שתי פעמים לשון 'מוצאיהם', שתחילה אמר 'ויכתוב משה את מוצאיהם' כנגד יציאת ישראל ממצרים, וחזר ואמר 'ואלה מסעיהם למוצאיהם' כנגד יציאתנו מגלות זו האחרונה, וכנגד המסעות לשעבר אמר 'אלה מסעיי', ושוב חזר ואמר 'ואלה מסעיהם' לעתיד ביציאה שנייה.

וילך למסעיו

וכבר מראשית היותינו לאומה סלל לנו אבינו אברהם דרכי מסעות אלו, כמו שאמר רבי פנחס בשם רבי הושעיא רבה בבראשית רבה (מ, ט), שאמר הקב"ה לאברהם אבינו צא וכבוש את הדרך לפני בניך, וכך אנו מוצאים שכל מה שכתוב באברהם כתיב בבניו, וכשם שכתוב באברהם (בבראשית יג, א) "וילך למסעיו", כן כתיב בישראל 'אלה מסעיי בני ישראל'. וביאר הרמ"ק באור יקר על תיקונ' (שער ב סי' יד, עמ' קסו) שכשם שכל תכלית מסעות אברהם היו בכדי לסלק הגלות ולהעלות ולהשיב בה ועל ידה גרים רבים אל הקדושה, כן תכלית מסעות ישראל הוא בעבור כך.

מ"ב שרטוטין

ובכך כל מסעותיהם של ישראל תורה היא, כמובא במדרש הגדול (לג, א) שלא היה משה יודע לכתוב את המסעות עד שרמז לו הקב"ה בשני הלוחות שהוריד מסיני שהיה בהן ארבעים ושנים שרטוטים, רמז לארבעים ושתיים המסעות. וכמו שכתב בצרור המור (ריש פ' מסעי) שלכך חתם משה ספר במדבר בסיפור אלו המסעות, כי הוא חיתום התורה, שהרי לאחריה הוא ספר דברים שהוא 'משנה תורה', והכל הולך אחר החיתום, שבזה נבין ונדע שכשם שנסתרים מאיתנו רזי המסעות שנתכוונה בהם התורה,

כן דברי התורה כולה הם דברים נסתרים ונעלמים, לא יערכם זהב וזכוכית. וסיים, שעל כך אמרו בזוהר חדש (ליקוטים, דף עד ע"א) שמ"ב המסעות הם כנגד שם מ"ב בהם נבראו שמים וארץ, לרמוז שהתורה כולה כלולה וקשורה וחתומה בחותם אחד, תחילתה נעוצה בסופה וסופה בתחילתה. ולכך אין להפסיק בקריאת הפרשה בציבור במ"ב מסעות אלו, אלא יקראם החזן כולם עם אדם אחד. וכן פסק המגן אברהם (בס"י תכח, סוף ס"ק ח) בשמו.

ביד משה ואהרן

וכתב הצרור המור (שם) עוד, שלכך הדגישה תורה שמסעות אלו נכתבו על פי ה', בכדי להשריש בנו ביטחון גדול בגאולה העתידה, ובענין הצרות העוברות עלינו. לפי שצופה ה' ומביט עד סוף כל הדורות וראה הגלויות שיעברו עלינו, ובפרט גלות זו האחרונה, וכתב את אלו המסעות כדי להבטיחנו בטחון גדול וחזק, שעל אף שנעבור צרות רבות ורעות סוף דבר יחינו ה' ויוציאנו מגלותינו, כמו שעשה ביציאת מצרים שהיו משועבדים ומעונים תחת מצרים שנים רבות בעבודת פרך, ושלח להם ה' מושיעים להצילם מצרותם. ולכן התחיל ואמר 'אלה מסעיי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן', לרמז שכמו בגאולת מצרים שעל אף שלפי מעשיהם לא היו ישראל ראויים לגאולתם, עם כל זה נגאלו ביד משה ואהרן ובזכותם, כן יהיה בגאולת העתידות שישלח להם מושיע ורב להושיעם.

מלכינו בראשינו

ומשמעות הדבר, שעיקר גאולתינו הנצחיית לה אנו מקווים שתבוא בעגלא ובזמן קרוב, היא שימלוך עלינו ה' ב"ה לבדו ויהיה מלכינו בראשינו. כמו שכתב הכתנות אור (ריש פ' מסעי) שלכך הדגישה הכתוב 'אלה מסעיי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן', לרמז שסיבת כל מסעות ישראל בגלות הוא בגלל שנגאלו ממצרים על ידי בשר ודם, כמו שאמר רבי אמי בתנחומא (אחרי, יב) שעל כך קילס משה לכנסת ישראל "אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה" (דברים לג, כט), שאמר הקב"ה לישראל, בעולם הזה הייתם נושעים על ידי בני אדם, וכגאולת במצרים שהיתה על ידי משה ואהרן, ומפני שהיתה ישועתכם על ידי הייתם חוזרים ומשתעבדים, אבל לעתיד לבוא אני בעצמי גואל אתכם ושוב אין אתם משתעבדים, שנאמר (בישעיה מה, יז) "ישראל נושע בה' תשועת עולמים".

על כנפי נשרים

ובאמת זו היתה תכלית יציאת מצרים, שנבוא מיד לגאולה השלימה ויבנה מקדש עולמים, ולא נצטרך כלל לטלטולי מסעות מדבר הגלות, וכמו שאמר הקב"ה לישראל על הר סיני (בשמות יט, ד) "אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי", וביאר יונתן בתרגומו (שם) שבליל יציאת מצרים נשא הקב"ה את ישראל על עננים כמו על כנפי נשרים, והוביל אותם מרעמסס למקום בית המקדש לעשות

ואלה יעמדו על הברכה

העלון מוקדש לרפואת ישועת והצלחת:

יוסף בן אלישבע הדסה, הודיה בת שרה, דוד בן חנה.

להקדשות ניתן לפנות בטל' 076.599.599.1

לעילוי נשמת
שיינא בת מיכל,
גאולה בת דינה.

חי בן סימה, ראו דור דרור בן רונית

רבנו האר"י בפרי עץ חיים (בשער השופר פ"ה, ובשער חד המצות פ"ח) שמיום הלידה שיוצא האדם מרחם אמו הוא כענין יציאת מצרים, ולאחר מכן נוסע האדם ממסע למסע עד בואו לארץ החיים העליונה. וכתב עוד, שכל עיקר מה שכתבה תורה אלו המסעות הוא בכדי להורות הדרך הישר לכל אחד מישראל לידע הדרך אשר ילך בו כל ימי חייו ליסע ממסע למסע, שעיקר הכל הוא שיטהר ויקדש מידותיו כבימי הספירה שהם מ"ט יום, ועיקרם מ"ב, כי כל שבוע מימי הספירה הוא בחינה אחת הכוללת לכל ימי השבוע כפי מידתם, וכך בדרך זו הולך והאדם נוסע לתכליתו ומעלתו כפי הראוי לו באמת.

דבר בעיתו מה טוב

ובימי שלושת השבועות בהם אבלים אנו על חורבן בית אלהינו, שעליהם נאמר (באיכה א, ג) "כל רודפיה השיגוה בין המצרים", כמו שאמרו באיכה רבה (א, כט) שהם ימים אלו שהם ימי צער, הנה אז הוא עיקר הכח להפוך החושך לאור בכח מ"ב מסעות אלו, כמו שכתב השל"ה (מס' תענית, תר"א נו קכד) שלכך אנו רואים שפרשיות נקראים תמיד בשבתות דבין המצרים, כי דבר בעיתו מה טוב, שכעת שהוכרחנו לילך בגלות ולילך בכל המסעות כפי שנדרשים אנו לתקן אשר קלקלנו, הנה טמן לנו הקב"ה תקוה ורפואה בימים אלו דווקא שיתהפך לנו האבל ליום טוב, ומתוך זיכרון הגלות נשוב וניגאל ביד רמה, מתוך שיתקבצו ויתקלטו כל חלקי הקדושה שנתפזרו בחטאינו וישובו למקורם ושורשם הראשון בשפע הארה רב יותר.

כל רודפי י"ה

וכמו שכתב בעבודת ישראל (פ' מסעי) שלכך קוראים אנו למסעות אלו בימים אלו, שהם כ"א ימים וכ"א לילות, ויחד הם מ"ב כנגד מ"ב המסעות, שבימי בין המצרים צריך לעבור בהם בכמה מסעות לתקן הכל ולעבוד את ה' ולהשיב הכל אל הקדושה. ומסוגלים ימים אלו לכך ביותר, כנרמז בכתוב 'כל רודפיה השיגוה בין המצרים', שהוא נטריון 'כל רודפי י"ה', שכל הרודף להמליך את הבורא יוכל להשיג זאת בימים אלו ביותר, כי הנה כאשר יושב השר בביתו מוטלת אימתו על כל, ואין יכול כל איש לבוא חדריו פנימה, מה שאין כן כאשר עובר השר בשוקים וברחובות חוץ לפלטרין שלו, אז הוא קרוב לכל קוראיו ויאזין שועת כל הקוראים בשמו, וכן בימים אלו בהם נתקיים הכתוב "כציפור נודדת מן קינה כן איש נודד ממקומו" (משלי כו, ח), הנה אז הרשות נתונה לכל אדם להתקרב אל מלכו של עולם והוא עונה אליהם.

שם פסח, ובאותו לילה השיבם לרעמסס ומשם קרבם ללמוד תורתו. וכתב הכלי יקר (במדבר לג, ב) שלאחר מכן ביציאת מצרים, אילו לא חטאו ישראל היו נוסעים בנסיעה אחת לארץ, ועל זה נאמר 'ויכתוב משה את מוצאייהם למסעיהם', לרמז שמיציאתם הראשונה ממצרים לא היה להם עוד יציאה ממקום חניה, כי רצה ה' לישא אותם על כנפי נשרים לארץ מיד, אלא שמפני שקלקלו הוצרך לכתוב 'ואלה מסעיהם למוצאייהם', שנסעו אל מקומות שסופם לחזור ולצאת משם ולהיות מטולטל ממסע למסע.

לתברא תוקפיה וחיליה ולכתתא רישיה

והוא חסד גדול מאיתו יתברך עימנו, שיהיה לנו דרך להשיב כל מה שאיבדנו בחטאינו אל מקורם ושורשם שבקדושה. כמו שכתב בספר בעלי ברית אברם (ריש פ' מסעי) שתכלית מסעות אלו היה להכניע הקליפות שלא יתגברו ויחריבו העולם, ולכך הלכו וסבבו במדבר, כי כל כח הקליפות הוא במדבר מקום נחש שרף ועקרב, וכמובא בזוהר תצוה (בדף קפג ע"ב) שהיו רשב"י והחבראי קדישא עוסקים בתורה במדבר כדי להכניע שורש הקליפות במקומם, וכפי שעשו ישראל בצאתם ממצרים, וכך היו ישראל מכניעים הקליפות כולם במדבר, כמו שאמר רבי יוסי בזוהר תרומה (בדף קנז ע"א) שאחר מארבעים שנה שהלכו ישראל במדבר, כבר נשבר תוקפו של הס"מ במדבר, ונשאר מקומו בעזאזל בלבד.

כובש רחמיו

וכל משך מסעותיהם היה קשה לפניו יתברך מאד, אלא שכבש רחמיו לטובת ישראל הנצחית, כמו שכתב הנחלת יעקב (במדבר לג, ב) שזהו שהעידה תורה 'ויכתוב משה על פי ה' מוצאייהם למסעיהם', לומר שאצל הקב"ה היה קשה מאוד 'מוצאייהם', הם היסורים שעברו עליהם בהמסעות, ועל אף שהרויחו הרבה בכל מסע והגיעו בזה למעלה, עם כל זה היו קשים מאוד בעיניו היסורים שלהם, אמנם היה הדבר לטובתם לנצח כאמור, ועל כך שב ואמר הכתוב 'ואלה מסעיהם למוצאייהם', לומר שתכלית 'מוצאייהם', הם היסורים שעברו בטלטוליהם, היה הכל בכדי להביאם בכל מסע מהמסעות שהיה להם ממעלה למעלה גבוה ממנו.

מוצא הנשמה

וזוהי דרך מסע הנשמה בעולם, כמו שכתב השל"ה (מס' תענית, תר"א קכב) שנרמז בזה מוצא הנשמה ממקורה, וכל אשר היא הולכת ונוסעת בעולם עד שובה למקומה הראשון. וכמובא בדגל מחנה אפרים (פ' מסעי) שכל מ"ב המסעות הם אצל כל אדם מיום הַנְּלָדוּ עד שובו אל עולמו, וכמובא בדברי

"ונגלה כבוד ה'" (ישעיה מ, ה)

משיעור יום ד' בלק תשע"ז

א

יחידים, כמו שאמרו בויקרא רבה (א, יד) שבעולם הזה שכינה נגלית על יחידים, אבל לעתיד לבוא יתקיים 'ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר'.

ב

והנה כל שלימות האדם והצלחתו בעבודת השי"ת ועסק התורה תלויה במעמד השכינה שכנגד שורש נשמתו, וכל שאין האדם שם את ליבו על השכינה אינו יכול לבוא ליישב את דעתו על עבודתו ועל הקשר אל התורה ועבודת השי"ת, ולכך אין שמחתו שלימה, וכאשר יתן את ליבו על השכינה ותהיה לו דרך כיצד לפייסה ולגרום לה לנחת רוח ומנוחה, בזה תהיה מעלה גדולה לכל תורתו ועבודתו וילך ויקרב אל שלימותו.

ובזה יתהפך חורבן המקדש לעליה גדולה יותר, כמו שאמר רבי יהודה במסכת ערכין (בדף יג ע"ב) שכינור של מקדש של שבעת נימין היה, שנאמר (בתהלים טז, יא) "שובע שמחות את פניך", אל תיקרי 'שובע' אלא 'שבוע', וכינור של ימות המשיח של שמונה נימין הוא, ושל לעתיד לבוא של עשרה נימין, וכמו שכתוב (תהלים קמד, ט) "אֵלֵהִים שִׁיר חֲדָשׁ אֲשִׁירָה לְךָ בְנַבֵּל עֲשׂוֹר אֲזַמְרָה לְךָ". כי אחר שגלינו מארצינו תלוי הכל במעמד השכינה כאמור, שחייבים אנו להעלותה אל מקומה ומנוחתה ביתר

משמעות בית המקדש בבנינו הוא שענין הכבוד נמצא במקומו, שיש כבוד אל הקודש ויש כבוד לתורה, וכן מכובדים ישראל בעיני כל, וכמו שיהיה לעתיד כנאמר (ישעיה מ, ה) "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", וכזמן שלמה המלך ובנין בית ראשון שהיה הכבוד בתכלית התיקון והעליה, והיתה התורה נחשבת יותר מכל הון דעלמא, ומפני הערך והכבוד שהיה לתורה ולישראל לא היה נחשב אז הממון למאומה, וכמו שכתוב (במלכים א' י, כא) "וכל כלי משקה המלך שלמה זהב וכל כלי בית יער הלבנון זהב סגור, אין כסף, לא נחשב בימי שלמה למאומה". אך בחורבן הבית אבד הכבוד, כענין שנאמר (בשמואל א' ד, כא) בהילקח ארון האלהים "גלה כבוד מִיִּשְׂרָאֵל", וכמו שרואים היום שישראל והתורה נמצאים בכזיון מאד מאד, והוא ענין גלות השכינה.

ולכן המנוחה שיש לשכינה בגלות הוא בכל מקום שיש כבוד לתורה ולצדיקים ולישראל, שהוא כענין "חדש ימינו כקדם" (איכה ה, כא), שמזכירים כביכול לשכינה את מקומה האמיתי במדרגת הכבוד, שבמעמדה המתוקן יש כבוד לתורה ולישראל. כי על אף שאין אנו כעת בזמן הגאולה בו יהיה נגלה הכבוד לעין כל, כמו שכתוב (ישעיה טו, ט) "והגידו את כבודי בגוים", עם כל זה גם עתה נגלה הכבוד אצל

שאת ויתר עז מלפני החורבן, שכל שאין קשור בה האדם תהיה השמחה בעבודתו במוגבלות הטבע ובמדרגת שבעה נימין שכנגד שבעה כוכבי לכת ודרכי הטבע, אמנם כאשר יתן את ליבו על כבוד השכינה הנרמזת במספר השמיני, יוכל ליצא ממוגבלות הטבע ולהיות בשמחה ללא גבול בעבודתו ובתורתו, וכענין שכתוב (שם נז, ט) "עורה כבודי, עורה הנבל וכינור", שכאשר יהיה נקשר האדם במדגת כבוד השכינה, יתעורר לו הנבל והכינור כפי מדרגה הראויה לה לשכינה בעת הגאולה, במדרגת שמונה ועשרה נימין.

כי מיום החורבן לא יוכל אדם לבוא לשמחה אמיתית אלא מתוך שיהיה קשור בעולם החירות שהוא עולם היובל והשמיני כמו שאמר רבי אבא בזוהר לך לך (בדף צה ע"ב), כי כנגד מדרגת הטבע בה שרויים אנו בגלות, שערבה קעת כל שמחה, כמו שאמר רבי יוחנן בשם רשב"י במסכת ברכות (בדף לא ע"א) שאין לו למלא שחוק פיו בעולם הזה, ואיפסק כן להלכתא בשולחן ערוך (או"ח סי' תקס, סעיף ה), הנה מתוך שנמשכת הארת הבינה שהיא עולם היובל והשמיני, נתעלה האדם מעל הטבע והעולם הזה בו ערבה השמחה, כמו שסמך רשב"י שם דבריו על הכתוב (תהלים קכו, ב) "אז ימלא שחוק פינו ולשונינו רינה", שהוא בזמן שיאמרו בגוים "הגדיל ה' לעשות עם אלה", ונרמז בזה על שפע הארת עולם היובל והשמיני הנקרא 'אז' כמו שאמר רבי אבא בזוהר בשלח (בדף נד ע"א), שהיא מדרגת הכבוד השמינית ועולם השמחה, כי על ידה נעשה מתרי זיינין, שהם מדרגות הטבע, האות ח"ת (כצורת כתב אשורי), שהיא מעל הטבע, וכענין שאמר רב ששת במסכת שבת (בדף קד ע"ב) שהנוטל בשבת לגגו של ח"ת ועשאו שני זיינין חייב, ונרמז בזה שקלקל ופגם במדרגת שבת שמעל הטבע והורידה אל שבעה המדרגות שהם בתוך הטבע (וכן על זה הדרך מה שאמר שם רבא שהנוטל קוצו של דלת להיות ר"ש חייב, שנרמז בזה שהוציא מרשות היחיד וענין הדלת ד'אחד' להיות לרשות 'אחר', ועל דרך שאמרו במסכת עירובין (בדף יג ע"א) שהעושה דלת לרי"ש נמצא מחריב העולם כולו), וכאשר תהיה עבודתו בכל פרטי מדרגת כבוד השכינה, יבוא לחרות ושמחה אמיתית בעבודתו, וכמו שאמר דוד (בתהלים טז, ט) "לכן שמח ליבי ויגל כבודי".

ג

ודרך עליית כבוד השכינה הוא על ידי כבוד התורה וכבוד ישראל. ועליית כבוד התורה הוא מתוך לימוד התורה בדחק וקושי, שכל הלומדים מתוך הדחקות הם שמצילים את ישראל, והאדם שליבו שבור ומתוך כך הוא עוסק בתורה גורם לעליית השכינה, וכענין הכתוב (משלי לא, ט) "זאת עליית על כולנה", כי בלימוד מתוך הדחק כאשר שרויים ישראל והתורה בבזיון, בזה מראה האדם כלפי שמיא שאין דבר החשוב בעיניו יותר מן התורה, ובזה הוא עושה מקום מנוחה לשכינה המתכבדת בכבוד התורה הנעשה על ידו. וכל שאין לו את היכולת לעסוק בתורה, או שאינו לומד מתוך הדחק, הנה בזה שיהיו הלומדים מתוך הדחקות חשובים בעיניו מאד, וידע לכבדם כדבעי, בזה הוא מציל את עצמו וגם הוא נקשר באלו הארבע אמות שיש בהם מנוחה ועליה אל השכינה, כי הלומדים התורה מתוך דחקות וקושי מצילים הם את ישראל מכל הצרות והדינים, מפני שאצלם יש מנוחה לשכינה ומיתוק הדינים, וכאשר מכבדם האדם, נקשר הוא בשכינה המתכבדת על ידם, כי הם שמתקנים את כבוד התורה, את כבוד הצדיקים ואת כבודם של ישראל.

ועליית כבוד ישראל הוא מתוך הכבוד הגדול שיהיה לאדם במחשבתו על כל אחד מזרע ישראל קדושים, כי ישראל הם תפארתו של הקב"ה, כמו שכתוב (בישעיה מט, ג) "ישראל אשר בך אתפאר", ומיום החורבן התקיים 'ותפארתך ביד צר', שגלה כבוד ישראל ביד העכו"ם, וכענין שכתוב (דברים לב, כא) "בגוי נבל אכעיסם", ואמר רבי יוחנן במסכת יבמות (בדף סג ע"ב) שאלו הם התְּפָרִים, ופירש רש"י שהם פרסיים רשעים ומבזים ואינם מכירים בכבודם של ישראל.

ד

ולכן נקראו 'נבל', לרמז שעיקר פגם כבוד ישראל הוא כאשר מבזה אדם לחבירו במחשבתו, ועל דרך שדרש שם רבי אליעזר שהם הצדוקים

שנאמר עליהם (בתהלים יד, א) "אמר נבל בליבו אין אלהים" (תהלים יד, א). כי ענין כבוד ישראל הוא כבוד ה' ב"ה, שהרי כבוד ה' ב"ה המתגלה בעולם הוא אור זיהרא עילאה וניצוץ מאור הדעת ואור הגנוז השורה על כל אחד מישראל, כי ירושה היא להם מאת השי"ת כאשר אמרו 'נעשה ונשמע', ועל אף שסרו מהם אלו הכתרים דנעשה ונשמע במעשה העגל, וכענין שכתוב (איוב יט, ט) "כבודי מעלי הפשיט ויסר עטרת ראשי", וכמו שדרש זאת רבי סימאי במסכת שבת (בדף פח ע"א) במה שנאמר אחר חטא העגל (שמות לג, ו) "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", ובזה אבדו את כבודם האמיתי, כנאמר על כך בתהלים (קו, כ) "וימירו את כבודם בתבנית שור", עם כל זה שורש לאלו הכתרים ורושם ממהותם עדיין עומד ומאיר בפנימיות בכל אחד מישראל, וגם לאחר החטא המשיך עליהם הקב"ה את האור הגנוז, אלא שהמשיכו בין הכרובים במשכן, ולכן היה המשכן לאות שמחל להם הקב"ה על עוון העגל, ומאז היה המשכן לכבודם של ישראל (כלי יקר שמות לה, ב).

וכבוד ישראל בעיני האדם יהיה בכך שיחשוב ויתבונן שבוודאי השי"ת מחל לו על הריחוק שלו, וכענין שהיה המשכן 'כבודן של ישראל', ויבין ויחזק בדעתו שכל אחד ואחד יקר בעיני ה' והוא כבודו של השי"ת בעולם, כי שורשו של בר ישראל הוא בכסא כבודו יתברך, וכאשר הוא פוגם חלילה בכבודו של בר ישראל פוגם הוא בכבוד מקום השכינה ובבית המקדש, והוא פגם גדול מאד למעלה, ובזה חובר האדם לדרך הרשעה חלילה להיות צר לשכינה, כענין שכתוב 'ותפארתך ביד צר', כי מפני שנתארך הגלות נמשכה דעת הרשעים בתוך ישראל שלא לחוס על כבודם של ישראל, עד שנעשה היתר לבזות לכבודו של בר ישראל, ולכן צריך האדם להזהר מאד בכבוד של כל אחד מישראל בכל גיל, ויהיה מצבו אשר יהיה.

ה

והנה ענין זה של כבוד ישראל הוא השער לעליית כל תורתו ותפילתו של האדם לפני השי"ת, וכל שלא בא האדם לעבודה תמימה בענין הכבוד, אין עולה תפילתו בתמימות לפני ה', ואין עונים אותו מן שמיא כפי ערך תפילתו באמת, ונרמז הדבר בכתוב (איוב כט, כ) "כבודי חדש עימדי וקשתי בידי תחליף", שכאשר יתחדש ויתקן ענין הכבוד, תהיה התפילה הנקראת 'קשתי' בידו להמשיך שפעים בכוחה. כי כל עליית התורה לפני השי"ת תלויה בדבר זה, וגם כאשר לומד אדם את התורה מתוך דחקות וקושי, הנה אם אין לו כבוד לעם ישראל, אין עלייה לתורתו, ועומדת היא בין שמים לארץ, כי בזה הוא כפוגם בלבושי המלך וכבודו, ולכן אין נותנים עליה לתורתו ותפילתו עד שיתקן את ענין הכבוד.

ולעומת זאת, אדם שיש לו כבוד לכל בר ישראל ועוסק בתורה מתוך הדחק, או שיש לו כבוד לכל העוסקים בתורה מתוך דחק וקושי, הנה בזה הוא נכלל בשורש הנפשות, שהוא מקום כסא כבודו יתברך ומקום היראה עילאה התלויה במידת יצחק אבינו. ובזה זוכה ליראה גדולה מאד, שעל ידי שמבדיל במחשבתו לכל ענין הכבוד, ומבין למי שייך הכבוד, ונותנו במחשבתו לכל בר ישראל וביותר לכל העוסקים בתורה מתוך הדחק, בזה הוא משיג יראת שמים עליונה מאד, והיא השער שבה ועל ידה תעלה תורתו ותפילתו לפני השי"ת.

ו

כי ביראת שמים הם ב' מדרגות בכללות, המדרגה הראשונה היא יראה תתאה, והיא יראה מתוך אמונה עד שיהיה רחוק מן החטא, אמנם מדרגה עליונה יתא היא יראה עילאה, שהיא כאשר מחלק את ענין הכבוד כראוי וכאמור, ונותן את הכבוד למקום הראוי לו, שבזה בא לכדי יראה לפני השי"ת מפאת רוממותו יתברך, ומהלך האדם תמיד לפני השי"ת מתוך היראה. והזמן שמתגלה ענין יראה עילאה הוא בראש השנה, ולכן יש חילוק בין ראש השנה לכל השנה, כי בכל השנה נשפעת יראה תתאה, ובראש השנה נשפעת יראה עילאה, ולכן הולכים הכל ביראה וכל מעשיהם עם נתינת הלב והעיניים על היראה, וכמו שרואים שיש אז חשיבות וערך גדול לענין הכבוד שמכבדים אחד לחבירו ונזהרים אחד בכבודו של השני, שכל זה הוא מפני התגלות יראה עילאה. ולכן

בראש השנה יש קיבוץ הנפשות והכל באים בהתקבצות להמליך לה' ב"ה בתשובה ותפילה, כי היראה עילאה שורשה בקיבוץ הנפשות, שהיא דרך עליית התפילה כאמור.

ז

וענין היראה עילאה היא מידתו של יצחק אבינו, כי מפני שהיה שלם בענין הכבוד, השיג את שורש היראה ועבודתה, ולכך נאמר בו (בראשית כו, א) "ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות", שזכה לשלימות מדריגת הכבוד שמצד הנפשות, כי ענין כבוד זה הוא שיסתום את עיניו מלהביט בחבירו כפי ראות עיניו ותפיסת דעתו, וירחיק את מחשבתו מכך שיש לו הבנה והשגה בחבירו, ומפני שהיה יצחק מרחיק את עיניו מתוך ענין הכבוד והרחמים שהיה מעורר על כל אדם, לכך נאמר בו 'ותכהין עיניו מראות', שהיו עיניו מלאות בענין הכבוד והזקנה הרומזת על הרחמים, עד שלא היה רואה רע בשום בריה, ולא יכול היה להבדיל בין עשוי ליעקב, כי עלה ונכלל בשורש הגבורות שמשם נמשך עשוי, שבמקום זה אין פגם לשום בריה.

ועשוי בצידו שבפיו היה מהתל באביו שבא אף הוא למדרגה זו בענין הכבוד, ובזה הוא עוסק כל ימיו, ולכך היה מרמה את אביו ומטעהו בנכלוליו שהוא הוא דרך האמת, והיה ממליך את אביו בכל מה שאפשר, על מנת שייסבור ויחשוב ששלם הוא בענין הכבוד אף במדרגת מעשה, ולא רק במחשבה. ועל זה אמר יצחק בבוא אליו יעקב עם המטעמים "הקול קול יעקב והידים ידי עשוי" (בראשית כו, כב), שיעקב מגלה את הכבוד רק במחשבה והקול, אבל עשוי כבר זכה ובא למדרגת מעשה, ולכך יש לו לברכו. ועל כך היה מתפאר יצחק כביכול בבגדי עשוי "ראה ריח בני כריח השדה אשר ברכו ה'" (בראשית כו, כז), כי הלבוש הוא כנגד הכבוד, וכמו שקרי רבי יוחנן למאני מכבודתיה כמובא במסכת שבת (בדף קיג ע"א), וחשב יצחק שהיה עשוי הולך בדרכו בבירור שורש הגבורות, וכענין שנאמר בו (בבראשית כד, סג) "ויצא יצחק לשוח בשדה", כמו שאמר רשב"י בזוהר בראשית (בדף כא ע"א).

והיה יצחק אבינו שלם בכל ענין הכבוד מפני שמסר עצמו על כבודו יתברך בהר המוריה, שבזה נכלל בכל קיבוץ כל הנפשות שעשה אברהם בחרן, כמו שכתוב (בראשית יב, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן", שעשה לכל הנפשות מתוך שהיה דן אותם לכף זכות גם במקום חרון אף והעבודה זרה שהוא כענין חטא העגל, עד שהביאם למדרגת הכבוד ועליית השכינה בעקדת יצחק, שהוא כענין השראת השכינה במשכן, שבזה היה עלייה גדולה לשכינה, שהראה בזה יצחק שאין דבר מלבד הכבוד והיראת מהש"ת ומאשר ציווה לאברהם, ובזה זכה לכל מדרגות הכבוד, ובזכותו ניתן לישראל את יום ראש השנה כמובא בזוהר ויחי (בדף רכו ע"ב), שהוא המשכת והשפעת ענין היראה עילאה לכל ישראל, ומיום זה נשפע לכל אחד מישראל הקשר והדבקות ליראה את הש"ת ביראה עילאה ותיקון הכבוד.

ח

והיום הנוסף בו מתגלה ענין היראה עילאה שאפשר לבוא על ידו לתיקון הכבוד לכל אחד מישראל, הוא פורים, כי בפורים מתגלה האור של 'מרדכי' היהודי העולה כמנין 'רעד' (בני יששכר מאמרי אדר ה, אות יד), ולכך בפורים שותים יין, כמו שאמר רבא במסכת מגילה (בדף ז ע"ב) ש'מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', והוא מפני שבפורים שיש גילוי ליראה עילאה, ולכך שותים בו יין הרומז על הגבורות, וכמו שהביא יעקב ליצחק יין, כמו שכתוב (בראשית כז, כה) "ויבא לו יין ויישת", המרמז על גילוי סודות התורה משורש הגבורות כמובא בזוהר תולדות (בדף קמב ע"ב), והשותה כדרך חכמים ממשך בזה יראה

לכל השנה, וכאשר שותה וטוב לו כמו שאמרו במסכת ברכות (בדף נו ע"א), ממשך בזה את אורו של מרדכי וזכה לכבוד לכל אחד מישראל.

ונרמז הדבר בלשון שנקט רבא 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', שצריך האדם לבוא בשתיית היין בפורים למדרגת המיתוק בשורש הגבורות, ולא יביט וישפוט כלל לומר זהו עשוי וזהו יעקב, ויזכור הכתוב (שמואל א' טז, ז) "האדם יראה לעיניים וה' יראה ללבב", וכך כאשר זוכה האדם מתוך שתיית היין לכבוד לכל אחד מישראל, ידע שקיבל את הארת יום הפורים כראוי. ובלבד שיזכור בהבדלת הכבוד שיש לתלמידי חכמים, כי האוהב ומכבד לכולם בשווה, בידוע שהוא שונא לחכמים ולתורה, כי העוסקים בתורה לעולם הם כנגד מדרגת הראש, וכך הוא גם בענין הכבוד, והשוואת הכבוד הרי הוא גם פגם הכבוד, וכמו שאמר רבי יצחק במסכת שבת (בדף קיט ע"ב) שלא חרבה ירושלים אלא בשביל שהשוו בה קטון וגדול.

ט

וכאשר שלם האדם בענין הכבוד והשיג מדרגה מיראה עילאה, זוכה לעשירות וממשלה על יצרו. כי שורש העשירות הוא בכבוד שהוא בקיבוץ הנפשות, וכאשר יש לאדם כבוד לכל בר ישראל יש לו התקשרות בגבורות ובשורש העשירות, ודבק הוא ביראה עילאה, ובזה יש לו ממשלה על יצרו, וכענין הכתוב (בדברי הימים א' כט, יב) "והעושר והכבוד מלפניך, ואתה מושל בכל". ובזה זכה יוסף בעשירות, כי היתה דמות דיוקנו של יעקב עומדת כנגדו תמיד, וכאשר סרה ממנו בא תיכף לידי ניסיון, וכאשר חזרה לעמוד כנגדו ניצל מהנסיון כמו שתנא דבי רבי ישמעאל במסכת סוטה (בדף לו ע"ב), והוא מפני שהמשיך יעקב מיצחק את היראה עילאה, ומסרה ליוסף, וממיתה זו השיג יצחק את עשירותו, כמו שכתוב (בבראשית כו, יב-יג) "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ה', ויגדל האיש וילך הלוך וְגַדְל עד כי יִגְדַל מאד".

ומפני שדיבר יוסף באחים, כמו שכתוב (בראשית לו, ב) "ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם", בזה נפגם ענין הכבוד ונעשה פגם הנפש, ולכן היה צריך לרדת למצרים, שהוא ענין הבזיון שכנגד הגלות. ולכך קודם ירידתו לבור למד עם יעקב עגלה ערופה כמו שאמרו בבראשית רבה (ד, א), כי דין עגלה ערופה הוא על הסתלקות הנפשות הנעשה על ידי פגם הכבוד, שמתוודים זקני בית דין על שפטרוהו בלא מזון והניחוהו בלא לווייה כמו שאמרו במשנה סוטה (ט, ו). ומפני שנעשה פגם הנפש וכבוד יוסף מצד האחים, היו צריכים לרדת למצרים בשבעים נפש, ולכן כאשר נתוודע יוסף לאחיו ציווה עליהם לומר לבשר לאביו שכבר זכו כולם להשלים את ענין הכבוד, וכמו שכתוב (שמות מה, יב-יג) והנה עיניכם רואות... כי פי המדבר אליכם, והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים", שבאתם למדרגה של תיקון העינים ועשיתם תשובה, ואף אני שלם בענין הכבוד, ומפני כך שלם אני ביראה עילאה, ובכך המשכתי לכל העשירות מהקדושה, וכמדרגת יצחק אבינו, וכענין 'והעושר והכבוד מלפניך'.

וכך כאשר נזהרים מלדבר לשון הרע ונזהרים מלדבר בבר ישראל, יהיה במדרגה אשר יהיה, בדרך זה נוכל לראות באור הגאולה, ובפרט כאשר מכבדים את התורה ואת התלמידי חכמים שהם האורים ותומים של ישראל, בזה מתקנים את ענין הכבוד, ובכך תהיה עלייה לתורה של האדם, שכאשר יתפלל ויבקש מלפני הש"ת על עניניו תהיה עליה לתפילתו לפני ה' ב"ה ויענהו מן שמיא, ויוכל לזכות ליראה עילאה ולהלך לפני הש"ת ביראה ודבקות אמיתית, ויוכל לזכות לעשירות שתהיה כל יראתו מאת הש"ת, ותושפע כל פרנסתו מאיתו יתברך לבדו.

קחו חלק במפעל הקודש

יחזקאל

אחד הביניים ליראת ה' ומאשר ציווה לאברהם, ובזה זכה לכל מדרגות הכבוד, ובזכותו ניתן לישראל את יום ראש השנה כמובא בזוהר ויחי (בדף רכו ע"ב), שהוא המשכת והשפעת ענין היראה עילאה לכל ישראל, ומיום זה נשפע לכל אחד מישראל הקשר והדבקות ליראה את הש"ת ביראה עילאה ותיקון הכבוד.

המעונינים להצטרף למערך הרכזים ברחבי הארץ והעולם ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות הארות והקדשות בעיני העלון ניתן לפנות

076.5995991 או במייל: m.yam.shlomo@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com